

ULKOILUREITTITOIMITUS

Toimituslajin käyttö Suomessa

Työn tarkoitus

- Tutkia ulkoilureittitoimitusmenettelyn laajuutta / määrää Suomessa
- Kyselytutkimus kuntiin, kokemuksia ja käsityksiä ulkoilureittitoimitusmenettelystä (koetaanko hyödylliseksi, onko tiedonpuutetta jne)
- Ennakkokäsitys, että ulkoilureittitoimitusmenettelyn käytön laajuus vaihtelee rajusti eri puolella Suomea

Ulkoilureitti

- Ulkoilureittejä on lähes kaikkialla Suomessa, jos käsite pidetään laajana. Termille ei ole virallista määritelmää.
- Yleisesti ulkoilureiteiksi kutsutaan ulkoiluun tarkoitettuja väyliä, jotka voivat olla monentyyppisiä, kuten kuntoreittejä, ulkoiluteitä, polkuja tai jalankulkuväyliä. Suomessa on laaja yksityisteiden ja metsäteiden verkosto, joka palvelee myös ulkoilureitteinä Eränkö, Kuisma-Sandgren & Rautiainen 2015.)
- Kokonaismäärästä ei ole kunnon arviota (suuruusluokka 10000 km??)
- Reitin ylläpitäjä yleensä kunta, myös metsähallitus, erilaiset kyläyhdistykset ja urheiluseurat yms.

Ulkoilureittitoimitus

- Ulkoilulaki (13.7.1973/606) mahdollistaa ulkoilureittien perustamisen ulkoilureittitoimituksella (muut mahdollisuudet reitin pitäjän omilla mailla, erilaisiin sopimuksiin perustuen tai luvatta(?))
- Ulkoilureittejä koskevaan toimitusmenettelyyn sovelletaan pitkälti yksityistielain ja kiinteistönmuodostamislain säännöksiä.
- Toimituksen hakeminen on kunnan (reitin pitäjän) asia.
- Ulkoilureitin perustamisen edellytyksenä ulkoilureittitoimituksessa on se, että reitistä on joko laadittu vahvistettu ulkoilureittisuunnitelma, se on merkitty ase-ma- tai yleiskaavaan tai reitistä on sovittu maanomistajan ja reitinpitäjän välillä

Ulkoilureittitoimitus jatkuu...

- Melko yksinkertainen toimituslaji (reitin pitäjälle työläin vaihe jo takanapäin? (reittisuunnitelma, sopimukset tai kaavoitus)
- Korvaukset on periaatteessa ainoita täysin uusia päätettäviä asioita toimituksessa (eivät välttämättä kertakorvauksia!)

Ulkoilureittitoimituslajin käyttö Suomessa

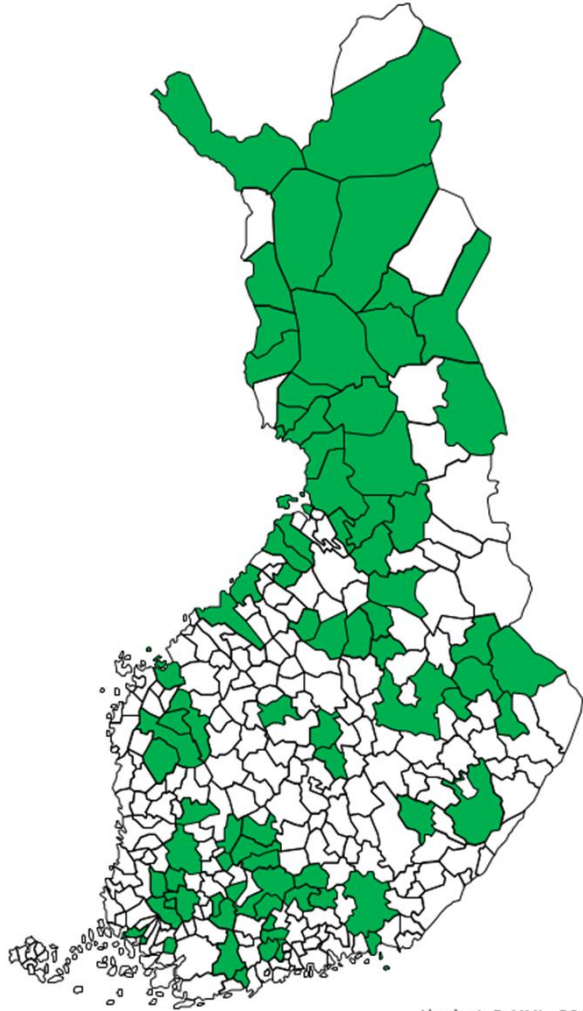
- = ulkoilulain mukaiset oikeudet kiinteistörekisterissä 31.12.2017, ei ole ennen tutkittu?
- Sijainti, pituus/koko, rek.pvm ja pääasiallinen perustamamisperuste
- Ulkoilureittejä 270 kpl, 1635 km
- Ulkoilureitin levähdyspaikka 60 kpl, 7 ha
- Vain Etelä-Karjalassa ja Ahvenanmaalla toimitusmenettelyä ei tutkimuksen mukaan käytetty ollenkaan (Ulkoilulaki ei koske Ahvenanmaata).

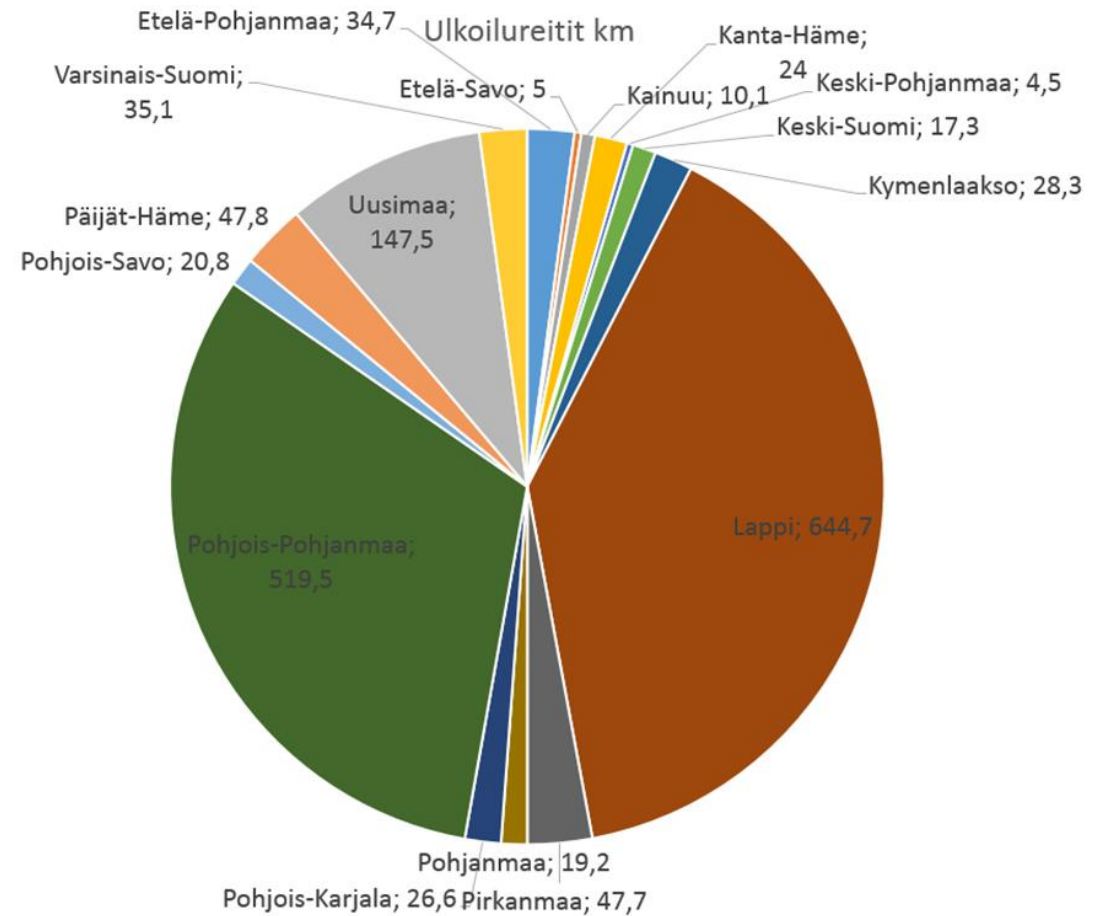
Ulkoilureittitoimituslajin käyttö Suomessa jatkuu...

- Kunnittaisessa tarkastelussa eroja oli paljon enemmän. Alueellisesti kunnat, jotka ovat käyttäneet toimitusmenettelyä ulkoilureiteissa painottuvat selvästi Lappiin ja Pohjois-Pohjanmaalle. Muualla Suomessa on havaittavissa, että toimitusmenettelyyn on päädytty usein samalla seudulla.
- Voikin kysyä onko tietoisuus toimitusmenettelystä saatu esimerkiksi naapurikunnasta. Jonkun verran asiaa selittää myös ulkoilureitit, jotka menevät yli kuntarajan.

Ulkoilureittitoimituslajin käyttö Suomessa jatkuu...

Aluejaot © MML, 2017

Ulkoilureittitoimituslajin käyttö Suomessa jatkuu...

- Reittien pituudella mitaten aktiivisimpia ulkoilureittitoimituskuntia ovat olleet: Kittilä (258 km), Pudasjärvi (90 km), Hyvinkää (89 km), Muhos (85 km) ja Kuusamo (84 km).
- Tutkimuksen yksi tarkoitus oli selvittää ulkoilureittien perustamisperusteiden määrät ja suhteet. Ulkoilulaki tuntee kolme mahdollisuutta ulkoilureitin tai sen levähdyspaikan perustamiseen eli reitti on perustettava ulkoilureittisuunnitelman, kaavan (yleis- tai asemakaava) tai sopimuksen perusteella.
- Käytännössä ulkoilureitti on usein toimituksessa perustettu usealla edellä mainitulla perusteella. Tutkimuksessa kullekin ulkoilureitille on kuitenkin määritetty yksi sen pääasiallinen perustamisperuste.

Ulkoilureittitoimituslajin käyttö Suomessa jatkuu...

Ulkoilureittien perustamisperusteet lukumäärissä:

- ulkoilureittisuunnitelma: 78,6 %
- kaava: 3,9 %
- sopimus: 17,5 %.

Ulkoilureittien perustamisperusteet kilometreissä :

- ulkoilureittisuunnitelma: 89,3 %
- kaava: 0,9 %
- sopimus: 9,7 %.

Ulkoilureittitoimituslajin käyttö Suomessa jatkuu...

Ulkoilulaki (13.7.1973/606) tuli voimaan 1.8.1973. Ensimmäinen ulkoilureittitoimitus rekisteröitiin kuitenkin vasta 4.2.1981 (Kemi).

Vuosikymmenittäin ulkoilureittejä on rekisteröity seuraavasti:

- 1980-luku: 27 kpl, 185 km
- 1990-luku: 49 kpl, 247 km
- 2000-luku: 84 kpl, 775 km
- 2010-luku (vuoden 2017 loppuun): 110 kpl, 428 km

Kyselytutkimus ”kyllä” kuntiin, 20 kuntaan, 10 vastasi

1. Oletteko kokeneet toimitusmenettelyn käytön työlääksi/kalliiksi?

- Toimitusmenettely ei ole työläs enää hakijan kannalta. Toimitusta varten laadittavan ulkoilureittisuunnitelman laadinta on se työläin vaihe.
- Ei, työmäärä ja hintataso oli suurin piirtein jo etukäteen ennen toimitusten hakua tiedossa.
- Reitin pitäjän kannalta eli tässä tapauksessa kunnan kannalta itse toimitusmenettely ei ole työläs. Kunnan kannalta työläin vaihe on takanapäin, kun ulkoilureittisuunnitelma on saatu vahvistettua ELY-keskuksessa ja suunnitelma on saanut lainvoiman. Tämän jälkeen toimitushakemus Maanmittauslaitokselle ja toivomuksena mahdollisimman pikainen toimituskäsittely. Toimituskustannuksia en pidä kalliina, kun ottaa huomioon mitä sillä saavutetaan. Pysyvä käyttöoikeus, kertakorvaukset maanomistajille ja toimituskustannukset Maanmittauslaitokselle niin lopputuloksena on turvattu reittien olemassaolo esim. kiinteistön omistajien vaihtuessa.

Kyselytutkimus ”kyllä” kuntiin jatkuu...

2. Miksi olette päätyneet toimitusmenettelyyn?

- Kun on todettu että on mahdotonta päästä keskinäiseen sopimukseen kaikkien reitin varren maanomistajien kanssa.
- Toimitusmenettelyn kautta on ainoa oikea tapa turvata reittien olemassaolo. Säästää aikaa ja vaivaa jatkuvilta neuvotteluilta maanomistajien kanssa. Ns. epävirallisten reittien osalta, jotka olivat sopimuksen varaisia (suullisilla tai kirjallisilla luvilla) käytettiin kuntaa kohtaan jopa kiristyskeinoina. Kiellettiin mm. reitin käyttö juuri hiihtosesongin alkaessa.
- Reitistä tulee pysyvä, joka helpottaa reitteihin investointeja ja ei ole vaaraa, että investointi menee hukkaan, jos kahdenkeskinen sopimus puretaan syystä tai toisesta.

Kyselytutkimus ”kyllä” kuntiin jatkuu...

3. Mitä hyviä puolia näette toimituksella perustetuista ulkoilureiteistä?

- Reittiin investoitu raha säilyy ja reitti on käytettävissä vaikka maanomistaja vaihtuu.
- Saadaan turvattua ulkoilureitin pysyvyys myös kiinteistön omistuksen vaihtuessa. Näkyy nykyisin myös kiinteistörekisterissä käyttöoikeusyksikkönä.
- Reitin ollessa virallinen ja maanomistajakorvaukset on käsitelty toimituksessa ja maksettuna niin ei ole tarvetta maanomistajien kanssa vuosittain reitistä vääntää.

Kyselytutkimus ”kyllä” kuntiin jatkuu...

4. Mitä huonoja puolia näette toimituksella perustetuista ulkoilureiteistä?

- Menetelmä oli meille hidas 9 vuotta, ja kallis kaikkine kustannuksineen.
- Pysyvyyden kustannuksella reittimuutosten tekeminen kankeaa.
- Tulevaisuuden maankäyttö ja sen tarpeet voi muuttua. Tästäkin selvittään muutostoimituksella jos on tarvetta.
- En näe huonoja puolia.
- Ehkä kalleus ja toimituksen kesto aika.

Kyselytutkimus ”kyllä” kuntiin jatkuu...

5. Onko kunnassanne riitaa ulkoilureiteistä, jotka on perustettu toimituksessa maanomistajien kanssa?

- Riidat ovat loppuneet toimituksen jälkeen. Jonkin verran on ollut eri käsityksiä reitin kunnossapidosta jos se on kärsinyt vahinkoja esim. työ-koneella kulkemisesta.
- Ei.
- Ei ole ainakaan toistaiseksi.
- Tällä hetkellä ei ole tiedossa.
- Ei ole tullut tällaista tietoa perustetuista reiteistä.

Kyselytutkimus ”kyllä” kuntiin jatkuu...

6. Vapaa sana

- Reittitoimitus on ainoa tapa matkailukeskus- ja muullakin alueella viedä reittien käytön kehittämistyötä eteenpäin. Kunnat satsaavat suuria taloudellisia uhrauksia reittien rakentamiseen, niiden huoltoon ja opastamiseen. Tehdyllä työllä pitää olla pitkänteisyyttä suoritettuun taloudelliseen uhraukseen verrattuna.
- Näen ongelmallisena nämä vanhat urat yms, jotka tehty jopa suullisella sopimuksella. Maanomistajan vaihtuessa voikin tilanne olla toinen ja pitkän polun yhteydessä voi olla hankala löytää kiertoreittejä, varsinkin kun tilat ovat aika suuria. Siksi nämä reittitoimitukset ovatkin suotavia, varsinkin jos polulle uhrataan runsaasti varoja siltojen, laavujen yms rakentamiseen. Prosessi vain voisi olla aika simppele ja edullinen.

Kyselytutkimus ”kyllä” kuntiin jatkuu...

6. Vapaa sana jatkuu...

- Pidän ulkoilureittitoimitusta hyvänä menettelynä. Toimituksessa päätetään periaatteessa vain korvauksista (kohteenkorvaus, vahingonkorvaus ja haitankorvaus). Reitin paikka liitännäisalueineen on päätetty jo ulkoilureittisuunnitelmassa jonka ELY vahvistaa ja siitä on oma prosessinsa ja menettelynsä. Aikaa menee kohtuullisen paljon, koska käsittely kunnassa vaatii useamman kokouksen lautakunnissa, kilpailutetaan suunnitelman laatija, laaditaan selvitykset kasveista, eläimistä, museoviraston lausunnot, lausunnot eri instansseilta kuten maanomistajat, kyläyhdistykset jne. laaditaan vastineet tehtyihin muistutuksiin, täydennetään laadittuja selvityksiä, tehdään taas vastineita jne. jne. Itse toimitus-menettely menee jouhevammin läpi. Joka tapauksessa koko prosessiin menee aikaa yleensä ehkä noin 5 vuotta.

Kyselytutkimus ”kyllä” kuntiin jatkuu...

6. Vapaa sana jatkuu...

-Ulkoilulaki on vuodelta 1973, jota mielestäni kaipaisi uudistusta. ELY:n reittisuunnitelman vahvistamispäätöksestä on muutoksenhakumahdollisuus hallinto-oikeuteen ja siitä edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tämä on ihan ok. Sitten reitinpitäjä hakee reittitoimitusta MML:lta, toimituspäätös annetaan valitusosoituksineen. Toimitukseen voi hakea muutosta maa-oikeudelta ja edelleen maa-oikeuden päätöksestä valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Ulkoilulain säännösten mukaan ulkoilureitin pitäjällä on oikeus ottaa reittiin kuuluva alue haltuunsa, kun ulkoilureittitoimitus on saanut lainvoiman ja korvaus maanomistajalle tai haltijalle on suoritettu. Pahimmassa tapauksessa reitin rakentamiseen päästään liki kymmenen vuoden kuluessa reittisuunnittelun alettua, mikäli suunnitelman vahvistaminen ja reittitoimitus menevät molemmat ns. pitkän kaavan kautta. Mikäli reitin pitäjä katsoo, että toimitusmiesten reittipäätöksestä pitäisi valittaa esim. korvausten osalta maa-oikeuteen, tällöin reittitoimituksen lainvoimaisuus siirtyisi. Tällöin joudutaan tilanteeseen, että valitetaanko päätöksestä vai halutaanko päästä heti rakentamaan reittiä. Tältä osin ulkoilulaki tulisi muuttaa vastaamaan maastoliikennelakia.

Kyselytutkimus ”ei” kuntiin, 20 kuntaan, 9 vastasi

1. Onko kunnassanne koskaan harkittu toimitusmenettelyn käyttöä ulkoilureitin toteutuksessa?

- Vuosikausia olen yrittänyt saada tänne ulkoilureittejä perustettavaksi, kun nykyisin kaikenlaisia sopimuksia uusivat viiden vuoden välein. Poliittista tahtoa ei ole. Edellisessä työpaikassa kesti lähes 15 vuotta, että uskoivat, tehtiin ulkoilureittisuunnitelma ja sitten ulkoilureittitoimitus (tuossa en enää ollut siellä) kokonaiskesto noin 18 vuotta.
- On harkittu ja ELY:n avustuksen myötä on laadittu suunnitelma urheiluopiston kuntorata- hiihtolatujen parantamiseksi. Taloudellisten resurssien myötä hanketta ei ole saatu toteuttamisvaiheeseen
- Ei ole harkittu.

Kyselytutkimus ”ei” kuntiin jatkuu...

2. Syyt miksi toimitusmenettelyä ei ole koskaan käytetty (esim. tiedon puute toimitusmenettelystä, koettu työlääksi/kalliiksi/turhaksi, ulkoilureitit pää-osin/kokonaan kunnan maalla, hoidettu sopimuksilla (minkälaisilla? miten kiinteistön vaihtaessa omistajaa?) jne

- Reitit on tähän asti hoidettu erilaisilla sopimuksilla, jotka ovat määräaikaaisia. Reittisopimuksia ollaan yhdenmukaistamassa, suurin este reittitoimituksille on ollut päättäjien vastahakoisuus toimituksia kohtaan.
- Ei ainakaan tiedon puute ole syynä. Mahdollisuus ulkoilureittitoimituksen pitämiseen on ollut tiedossa. Ulkoilureitit ovat suurelta osin kunnan maalla. Huomioon on otettava myös kuntamme suuri maanomistus lähikunnissa. Lähikunnissa on paljon ulkoilualueita ja siten reittejä meidän kunnan omistamilla alueilla.

Kyselytutkimus ”ei” kuntiin jatkuu...

3. Onko kunnassanne riitaa ulkoilureiteistä maanomistajien kanssa?

- Aina silloin tällöin.
- Ei varsinaisesti, mutta halukkuutta ei näytä esiintyvän, ja rahasta se on kiinni ei ole mikään kultakaivos maanomistajalle, kun” pilaavat pellot ja metsät”. Onneksi en hoida noita asioita.
- On niitä ollut aikaisempina vuosina.
- Yksi tapaus on, jossa maanomistaja ei jatkanut sopimusta suivaannuttuaan luonnonsuojeluun alueella. Reitin käyttö lopetettiin.
- Ei ole.

Kyselytutkimus ”ei” kuntiin jatkuu...

4. Vapaa sana

- En tunne muiden kuntien käytäntöjä, mutta epäilen vahvasti että monessa kunnassa tärkeät reitit ovat vähän epämääräisten sopimusten varassa. Toimituslajia kannattaisi markkinoida, koska toimitusmenettely voi olla kunnille aika vierasta.
- Asenteet ovat aika lukkiutuneet vähän joka puolella, mutta jaksan joka kerta muistuttaa, miten voitaisiin toimia, ettei niillä olisi sitä souvia ikuisesti.
- Meillä on tai on ollut maanomistajavaltuutettuja joiden mielestä toimituksesta puhuminenkin koetaan uhkailuksi ja se on vihonviimeinen keino hoitaa asia. Olen toistuvasti esittänyt reittitoimituksia pysyvyyden varmistamiseksi. Reittisopimukset olivat aiemmin X urheiluopiston näpeissä ja ylläpidossa. Maksut saatettiin suorittaa osittain kylpylä- ja uimahallilippuina ja kuka ilkesi kiristää kovimmin, oli saanut parhaan korvauksen. Onneksi nyt korvaus on yhden mukaisempi.

Pohdinta

- Kiinteistörekisterin ulkoilureitit pitäisi näkyä paremmin ”kaikissa rekistereissä”, nyt asioita viedään ”piiloon” yhteiskunnalta
- Sopimuksien varassa olevat reitit tulevat todennäköisesti pitkässä juoksussa kalliimmaksi yhteiskunnalle
- Riidat vähenisivät kun käytettäisiin toimitusmenettelyä johdonmukaisesti
- Toimitusmenettely on koko ajan yleistynyt
- Suuret kaupungit ovat suuria maanomistajia → ei tarvita toimitusmenettelyä?
- Maanmittauslaitos voisi olla aktiivisempi tiedottaja
- Kuntapuoli voisi ottaa jo kaavoissa ulkoilureitit huomioon, helpottaisi toimitusmenettelyä valtavasti
- Lainsäätäjä voisi sujuvoittaa toimitusmenettelyä reittitoimitusmenettelyn tasolle (maastoliikennelaki)

Kiitos!

